

Ülkər İman qızı Əliyeva53

ŞƏHƏR ƏFSANƏ VƏ RƏVAYƏTLƏRİ ŞƏHƏR FOLKLORUNUN MÜHÜM TƏRKİB HİSSƏSİ KİMİ

Giriş. Xalqın folklor mirasının önəmli tərkib hissəsi olan şəhər folkloru ümumi folklor ənənəsinin özündə şifahi yaradıcılığın bütün məlum janr və növlərini birləşdirən, fəqət spesifikliyi və marginallığı ilə fərqlənən modifikasiyasıdır. Burada bu və ya digər şəhərin keçmişi ilə bağlı əfsanə və rəvayətlərdən tutmuş kütləvi tədbirlərə, o cümlədən meydan tamaşalarına nəgmə və poeziya nümunələrindən tutmuş lətifələrə qədər bir çox şifahi xalq yaradıcılığı nümunələri daxildir. Əgər daha qədimlərə getdikcə bu nümunələrlə tərəkmələr və əkinçilər arasında yaygın olan folklor nümunələri arasında bir yaxınlıq və doğmalıq hiss olunursa, müasir folklor nümunələrində fərqli yaşam tərzii və təsərrüfat sahələrindən qaynaqlanan fərqli elementlər daha qabarıq şəkildə özünü göstərir, önəmli dərəcədə fərqliləşmə hiss olunur (1, 5-6). Bu baxımdan Bakıda yaranan və özünəməxsusluğu ilə yaranan meyxana janrını misal çəkmək olar.

Belə hesab edilir ki, şifahi xalq şerinin bir növü olan meyxana həm də müəyyən mənada xalq teatrı formalarından biridir. Millətin içindən çıxan xalq şairlərinin əsasən toy mərasimlərində, eləcə də digər el şənliklərində bəzən musiqinin müşayiəti ilə, bəzənsə müşayiətsiz sinədən söylədikləri meyxanalarda məişətdən götürülmüş müxtəlif hadisələr, yaxın insanların davranışları və s. tənqidi formada təsvir edilir. Bu zaman dinləyici və tamaşaçılarda şuh əhval-ruhiyyə yaranır (2, 69)

Araşdırmalar göstərir ki, eyni millətin nümayəndələrinin yaşadığı müxtəlif şəhərlərdə ayrı-ayrı növ və janrlar daha çox sevilir. Məsələn, Bolqarıstanın Qabrovo şəhəri həmin ölkənin digər şəhərlərindən özünün məzəli-duzlu lətifələri ilə fərqlənir. C. Aslanoglu "Qabrovo lətifələri" adlı kitaba yazdığı ön sözdə haqlı olaraq bildirir ki, "Əgər ...soruşsalar dünyanın ən dövlətli, ən varlı şəhəri hansıdır, deyərdim Qabrovo. Ancaq qabrovolular öz dövlətlərini, sərvətlərini dəmir sandıqlarda, seyflərdə qoruyub saxlamırlar, böyük səxavətlə hamıya paylayırlar. Kim nə qədər istəyirsə aparsın. Elə aparırlar da. Bununla belə qabrovoluların var-dövləti azalmır, daha da artır. Çünki onların sərvəti güllüşdür, məzəli lətifələr, gülməli əhvalatlar, amacalar – ölməz xalq yumorudur" (3, 5). Şübhəsiz ki, bu fikirləri eyniyə Şəki lətifələrinə və onların yaradıcılarına da şamil etmək mümkündür.

S. Abbaslı haqlı olaraq yazır ki, "Şəkinin folklor örtüyü şifahi söz sənətinin ayrı-ayrı janrları ilə rəngarəng olsalar da bu mənəvi irsin fəvqində satira və yumor örnəkləri dayanır. Bugünədək 20 kitabı nəşr olunmuş çoxcildli regional "Azərbaycan folkloru antologiyası"nın 4 cildinin Şəki folkloruna həsr olunması da bu diyarın şifahi poetik söz sənətinin üfiqlərindən soraq verir. Bu zənginliyi "AFA"-na qədər dərc olunmuş regionla bağlı onlarla folklor topluları da təsdiq etməkdədir" (4, 25). Şəki lətifələrinin kulminasiya nöqtəsini, şübhəsiz ki, Hacı dayı ilə bağlı lətifələr təşkil edir. F.Çələbinin yazdığına görə, "Şəkiddə elə adamlar var ki, onların adı heç vaxt lətifəyə düşmür, lakin onlar lətifəni yaradırlar. Hər sözə bir söz düzən, bir qılı tirə döndərən adamlara Şəkiddə "şunquruxçu", onların törətdiyi əmələ isə "şunquruxqoşma deyirlər. Şunquruxçular, şəkiliylər özləri demişkən "pişikbəzəyən"ə, xüsusi zarafat istedadına malik olan adamlardır" (5, 4).

Şəhər folklorunun önəmli bir hissəsini şəhər əfsanələri təşkil edir ki, onların bir qismi bu və ya digər şəhərin əsasının qoyulması, başqa bir qismi sözügedən şəhərdə baş verdiyi hesab edilən hadisələr, digər bir qismi şəhərdə yerləşən müxtəlif tarixi abidələrlə və s. ilə bağlıdır.

Bu və ya digər şəhərin yaranması ilə bağlı əfsanələrdən biri də Naxçıvan şəhərinin yaranması ilə əlaqədar əfsanədir ki, bu əfsanə həzrət Nuhun (ə) adı ilə bağlanır: "Nuhun gəmisini öncə Cudi dağına, daha sonra Ağrı dağına yan alır, sonra Haçadağa toxunub onun zirvəsini parçalayıb haçalayır və ən sonda Nəhəcir dağına ilişib dayanır. Nuh gəmidən burada endiyi üçün əraziyə Nuhçıxan deyilir. "Naxçıvan" adı da buradan yaranıb".

Naxçıvanın Nuhla bağlılığı barədə maraqlı əfsanələrdən biri də I-II əsrlərdə yaşamış Roma tarixçisi Ptolomey tərəfindən qeydə alınmışdır. O, Nuhun Nüksuanada, yəni Naxçıvanda yaşayıb burada öldüyünü, burada yerdən duz çıxarmaqla məşğul olduğunu qeyd etmişdir. Bu əfsanələrdən söz açan Y. Oğuz və B. Tuncay yazırlar ki, "Naxçıvanda duz mağarası kimi tanınan və minillərdir duz çıxarılan mağarada aparılmış arxeoloji tədqiqatlar burada duz istehsalına minillər öncə, yəni təqribən Həzrət Nuh dövründən başladığını göstərmişdir ki, bu da Ptolomeyin məlumatını təsdiq edir. Üstəlik də Duzdağ ərazisində aparılan son arxeoloji tədqiqatlar nəticəsində məlum olub ki, həmin ərazi dünyada duzun ilk dəfə istehsal və tətbiq edildiyi ərazidir. Deyilənlərə Səlcuqlular dövründə peyğəmbərin qəbrinin üzərində sərdabə tikildiyini, sonrakı əsrlərdə bir çox səyyahın bu sərdabəni ziyarət edərək, əsərlərində bu barədə qeydlər etdiyini əlavə etmək lazımdır. Yəni bu şəxsin heç də mifik şəxsiyyət deyil, real tarixi şəxsiyyət olduğu, fəqət sonrakı dövrlərdə ətrafında bir çox miflər uydurulduğu heç bir şübhə oyatmır" (6, 194).

Naxçıvanla bağlı əfsanələrdən birinə SMOMPK məcmuəsində rast gəlirik. Azərbaycan folklorunun müxtəlif bölgələrindən toplanıb sistemli şəkildə həm doğma dildə, orijinalda, həm də rusçaya tərcümə olunaraq çap edildiyi həmin məcmuənin 1881-1926-cı illərdə nəşr olunan bir çox buraxılışlarında xeyli sayda Azərbaycan əfsanə və rəvayətləri yer almışdır.

Məcmuədə dərc edilmiş "Naxçıvan qəzasında yazıya alınan xalq rəvayətləri" adı fəsilə bir-birinin ardınca 3 kiçik əfsanə verilmişdir. Onlardan biri də Nuh peyğəmbərlə bağlıdır (7, 107-108).

Türk coğrafiyasının, o cümlədən bir sıra Azərbaycan şəhərlərinin adı türklərin ulu babası hesab edilən Nuh oğlu Yafəsin və ya da Alp Ət Tonqanın, başqa sözlə, Turan hökmdarı Əfrasiyabın adı ilə qoşa çəkilir. Həmin əfsanələrdən birini Rəşidəddin belə nəql edir: "Türk tarixçiləri və yüyrek dilli salnaməçilər bildirirlər ki, Nuh əleyhissəlam, - Allah ona rəhmət eləsin, - yer üzünün adamlar yaşayan hissəsini oğlanları arasında böləndə şərq ölkələrini, Türküstanı və ona yaxın yurdlarla birlikdə böyük oğlu Yafəsə verdi. Yafəs türklərin təbirincə Olcay xan ləqəbini aldı. O, səhrada yaşayırdı.

Olcay xanın yaylağı və qışlağı Türküstan torpaqlarında idi: Yaz aylarını o, İncə şəhərinin yaxınlığında olan Ortaq və Kurtaqda keçirir, qışlayanda isə yenə o tərəflərdə - Qaraqorum adı altında məşhur olan Qaraqumda Borsuk adlanan yerdə olurdu. Həmin yerdə iki şəhər vardı: Biri Talas, o biri Karı Sayram və bu sonuncu şəhərin qırx böyük qızıl qapısı vardı. İndi orada müsəlman türklər yaşayırlar, həmin yer Kunçi mülklərinin yaxınlığındadır və Kaydudan asılıdır... Olcay xanın paytaxtı da burada yeləşirdi" (8, 10).

Şəhərlərdəki abidələrin, ilk növbədə də qalaların tarixəsi ilə bağı əfsanələr də xüsusi diqqət çəkir. Bu baxımdan Qəbələ qalası ilə bağı əfsanələri misal çəkmək olar. Bunlardan birincisinin məzmununu belədir: “Belə danışırlar ki, qədim çağlarda Qəbələ qalasının dörd bir yanı su olub. Ona görə də qalaya birbaşa hücum etmək çətin imiş Qonşu hökmdarın gizlicə göndərdiyi qüvvətli bir cavan da bu qalaya daxil ola bilmirmiş. O, qalanın sirtini öyrənmək üçün bir yerli qadınla evlənilir. Qadın ona öyrədir ki, suta saman tək. Saman suyun burulğanına düşərək oradan da axıb gedəcək. Onda bil ki, qalaya keçid oradandır. Düşmən bu sirri biləndən sonra qalanı ala bilər”.

İkinci əfsanə qalanı almaq istəyən düşmən hökmdarın rolunda Makedoniyalı İsgəndərin çıxış etməsi baxımından daha maraqlıdır: “Makedoniyalı İsgəndər çox cəhd göstərir, amma ətrafı su olan əzəmətli Qəbələ qalasını ala bilmir.

Qəbələ xanının qızı isə İsgəndəri görüb vurulubmuş. Qız İsgəndərə məktub yazır ki, əgər məni alsan, qalanın yolunu sənə deyərəm.

İsgəndər razı olur.

Qız İsgəndərə belə bir kağız yazır: Hökmdar, suya bir qucaq saman tək, izi ilə qalaya gir.

Bundan sonra İsgəndər qalanı ələ keçirir” (9, 266).

Əgər bu əfsanədə söhbət bilavasitə konkret bir şəhərin qalısından gedirsə, “Gülüstən qalası” əfsanəsinə mövzu olmuş qala bilavasitə hər hansısa bir şəhərin ərazisinə aid deyildir. Lakin bu qalanın, əfsanəyə görə, Bərdənin Gülüstən adlı qadın hökmdarı tərəfindən tikilməsinin qeyd edilməsi, eləcə də əfsanənin Bərdə şəhəri ilə bağı olması sözügedən folklor nümunəsini şəhər folkloru kimi gözdən keçirməyə də imkan verir: “Belə deyirlər ki, yad bir hökmdar Azərbaycana hücum edən zaman Bərdənin hökmdarı Gülüstən adlı bir qız imiş. Gülüstən Murovdağın ətəyində, İncəcaayın sahilində bir qala tikdiribmiş. Bu qalaya hökmdarın adı ilə “Gülüstən qalası” deyirmişlər. Düşmən qoşunu bərdəni tutur. Gülüstən başının dəstəsi ilə Murovdağdakı qalaya çəkilir. Qoşun qalanı bir neçə ay mühasirədə saxlayırsa da ala bilmir. Axırda təngə gəlib çıxıb getmək istəyir. Çayı krçib gedərkən əsgərlərdən biri çaylaqda bir qara it görür. Bunu qoşun başçısına xəbər verir. İti gözdən qoyurlar, görürlər ki, it çaydan su içib geri döndü və yerin altına girib görünməz oldu. Beləliklə də düşmənlər qala yolunu öyrənir, sirri açə bilirlər. Məlum olur ki, qaladakıların azuqə ehtiyatı içəridədir, suyu da yeraltı yolla gedib götürürlər.

Düşmən qoşunu bir şey etmədən gecə yarısı qalaya daxil olur, Gülüstən isə düşmən əlinə keçməmək üçün özünü həlak edir” (9, 269-270).

“Gülüstən qalası” əfsanəsini mövzumuz baxımından maraqlı edən ən əsas cəhət onun süjeti ilə İdil bulqarlarından tatarlara miras qalan, Kazan şəhərinin tarixi ilə sıx bağı olan “Söembikə” əfsanəsinin süjeti ilə bənzərlik təşkil etməsidir.

“Söembikə” əfsanəsi müsəlmanların xristian Moskoviya tatarları ilə savaqlarına başçılıq edərək məğlub olan, xristianların xanı tərəfindən tutularaq zindanda həbs edilən Kazanın qadın hökmdarı Soembikənin adı ilə bağıdır. Əfsanənin bir zamanlar böyük bir dastan olduğı hesab edilir ki, həmin dastandan günümüzə sözügedən əfsanə və bir neçə nəğmə yetişmişdir. Onlardan sadəcə ikisinin mətni məlumdur. Bunlar “Söembikə kitep bara”, (Söembikənin gedişi) və “Totkın Söembikə cıru” (Məhbus Söembikənin nəğməsi) adlı nəğmələrdir. Bunlardan sonuncusu məhbus həyatı yaşamağa məcbur olan Söembikənin qəm və kədərinin poetik ifadəsidir:

...İndə tac urunına kaldı (İndi tac yerinə qaldı

Bu özünə kara çəçem. Bu uzun qara hörüyüm). (10, 13).

Məlumat üçün bildirək ki, “Kazan şəhərinin ən önəmli memarlıq abidələrindən biri və bəlkə də birincisi xalq arasında Söembikə Qalası adı ilə tanınan və hümdürlüyü 58 m. olan çoxmərtəbəli qəsrdir. Rəvayətə görə, Kazanın sonuncu xanı qadın idi. Söembikə adlı bu qadın çox gözəl idi və onun gözəlliyinin sorağı Moskva xanı Qorxunc İvana qədər gedib çatmışdı. Və o, Söembikə ilə evlənmək qərarına gəlir. Kazana elçi göndərir, lakin mənfə cəvab alır. Elə bu da onun Kazan şəhərinə hücumu keçməsinə səbəb olur. Uzun savaqla sonra Moskvalılar şəhəri alırlar. Söembikə Qorxunc İvana deyir ki, bir şərtlə ona ərə gedə bilər. Gərək onun özü kimi gözəl bir qəsrdə tikişsin. İvan razılışır və yeddi mərtəbəli bir qəsr tikdirir. Qəsri gözdən keçirmək adı ilə mərtəbələri bir-bir qalxan Söembikə düşməne ərə getməmək üçün özünü yeddinci mərtəbədə yerə atır. O vaxtdan bu qəsər Söembikə Qalası adlanır” (11). Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, “İdil bulqarlarından Kazan tatarlarına miras qalan əfsanə və rəvayətlərin bir qismi Kazan şəhərinin salınması ilə bağıdır (12, 12-15).

Bütün bu deyilənlərə Bakıdakı Qız qalası, Beyləqandakı Örenqala, Dərbənddəki Dərbənd qalası və s. barədə əfsanələri də əlavə etmək lazımdır.

SMOMPK məcmuəsinin XIII buraxılışda Azərbaycan hökmdarı Şah Abbas haqqında Bakı şəhərində yazıya alınmış 2 rəvayət verilmişdir. Qeyd edək ki, bu hökmdarla bağı əfsanə, nağıl və rəvayətlərin toplanıb nəşr edilməsi SMOMPK məcmuəsindən başlayaraq günümüzədək davam etməkdədir. Bu baxımdan “Şah Abbasın arvadı”, (13) və “Bu yurd bayquşa qalmaz” (14) adlı kitabları deyilənlərə misal çəkmək olar. O. Əliyev Bakıda və ümumilikdə Şirvanda yayılmış “Üç qapı”, “Baftaçı Şah Abbas”, “Şah Abbasla keçəl” və s. nağılları nəzərdən keçirərək yazır ki, Şah Abbasın adı ilə bağı nağıllarda hər hansı tarixdən, tarixi hadisələrdən danışılmaz. Sadəcə olaraq nağıl süjetinə bir vasitə kimi Şah Abbas və onun vəziri daxil edilir. “Süjet dəmirçinin, mollanın, kor oğlanın əhvalatı ilə bağı motivlərin əlavə edilməsilə davam etdirilir. Bu vasitədən–kontaminasiya üsulundan istifadə edən nağılcı səxavətli, səbrli olmağı, öz ruzusuna qane olub tamahkarlıq etməməyi cəlbədicə bir şəkildə nağıl edir. Belə təmtəraqılı təhkiyə üsulu Şirvan nağılcılığı üçün səciyyəvidir. Nağılcı Şah Abbasın adından söylədiklərinin daha çox maraqlı doğurması, yayılması üçün istifadə edir. İkinci tərəfdən isə Şah Abbasla bağı nağılların belə geniş yayılmasının başlıca səbəblərindən birinin də ənənə ilə bağı olduğunu göstərmək olar. Bu nağılda sənət öyrənməyin, ağılın şahlıqdan daha üstün olduğu ideyası təbliğ olunur” (15, 130-131).

Bakıda toplanmış əfsanələrdən ən maraqlılarından biri də, şübhəsiz ki, Qız qalası ilə bağı əfsanələrdir. Onlardan ən maraqlısı Bakının Türkan kəndində Teyyub Məmmədəğa oğlu Xanağayevin dilindən qeydə alınmışdır:

“Babam babasından, o da öz babasından, o da öz babasından eşidib, nəsilədən nəslə ötürüblər ki, Qız qalasını Bakının birinci xanı özünün gözəl-göyçək qızını yad gözlərdən qorumaq üçün tikdirib. Deyilənə görə, qız o qədər göyçəkmiş ki, aya deyirmiş sən çıxma, mən çıxım, günə deyirmiş sən çıxma, mən çıxım. Qızı görən onun gözəlliyinə tab gətirməyib qəşş edərmiş. Odur ki, xalq arasında gözəlliyinə görə ona Maral deyirmişlər.

Maral böyüyüb, həddi-bülüğa çatanda xan onu qisməti çıxana qədər naməhrəm gözündən uzaq tutmağa qərar verir və qalanı da bu məqsədlə tikdirib. Fikri qızı Rum şahının oğluna verməmiş. Qız darıxmasın deyə, Bakı kəndlərindən abırlı-həyalı qırx

incəbel qız seçib onun xidmətinə verirlər. Amma Maral qızlara deyir ki, tək qalıb zikr və dua etmək istəyir. Beləcə, hücrələrdən birinə çəkilib zikr etməyə başlayır. Allaha onu bu məhbəsdən qurtarması üçün gecə-gündüz dua edir. Günlərin birində, gecə vaxtı qalanın pəncərəsindən içəri bir işıq düşür. Işıq böyük bir canavara çevrilir. Qız bərk qorxur. Canavar dil açıb qıza deyir: - Qorxma, sən o qədər zikr və dua etdin ki, Allahın sənə rəhmi gəldi və məni göndərdi ki, səni bu məhbəsdən xilas edim. Mən belimə, səni uzaq ellərə aparacağam.

Maral Allaha şükr edir və canavarın belinə minir. Canavar deyir:

- Boynumu bərk-bərk qucaqla ki, yıxılmayasan.

Qız o deyən kimi edir, onun boynunu bərk-bərk qucaqlayır. Qurd qızla birlikdə özünü dənizə atır və üzüb o biri sahilə keçir. Bundan sonra qızı görünür olmur.

Qurdun Maralı qaçırdığını gören xidmətçi qızlar xanın qorxusundan Allaha dua edirlər ki, onları daşa döndərsin. Amma Allah onları daşa yox, qu quşlarına döndərir. Buyurur ki, Maralın dalınca uçsunlar və ona yenə də əvvəlki kimi xidmət etsinlər” (16, 141-142).

Bu tip əfsanələrdən biri neçəsi də Dərbənd qalası ilə bağlıdır. Onlardan birində deyilir:

“Bir oğlan bir qızı, qız da həmin oğlanı ürəkdən sevirmiş. Qızın yessi qardaşı varmış. Onlar bacılarını oğlana vermirlərmiş. Amma oğlan ümidini itirmir, qıza xəbər göndərir ki, elə dərd yoxdur ki, ona çarə tapılmasın. Qız da ümidlə yaşayır. Bir gün oğlan da, qız da çöldən evə qayıdılar. Gəlib görünülər ki, Dərbənd darvazaları bağlanıb. Qaranlıqda oğlan qızı, qız da oğlanı tapmır. Axşamdan xeyli keçir. Oğlan deyir:

-Məndən çəkinmə. And içirəm ki, bu gündən ölən günə qədər mənim bacımsan.

Bundan sonra qız oğlana inanır, onun yapınıcısının altına girib yatır.

Sabah açılır. Yeddi qardaş gecə bacıları bayırda qalıb seyə, hamıdan tez darvazadan çıxır. Görürlər ki, bacıları oğlanla bir yapınıcı altında qalıb, deyirlər, daha verək getsin. Bu zaman oğlanla qız ayılır. Bir-birini tanıyır.

Oğlan deyir:

-Daha gecdir. And içmişəm, o mənim bacımdır.

Qız da görür ki, artıq hər şey bitdi. Belə deyirlər ki, qız o gündən sonra dağlarda oğlanın: “elə dərd yoxdur ki, ona çarə tapılmasın” sözünü yada salıb bu bayatı-mahnını oxuyarmış:

Dərbənd üstə qala var,

Ürəyimdə yara var,

Mən ölürem dərmanısız,

Bəs deyirlər dərman var” (9, 272-273).

S.P.Pirsultanlı “Azərbaycan türklərinin xalq əfsanələri” adlı kitabında Dərbənd qalası ilə bağlı daha iki əfsanə təqdim edir (9, 273-275).

ƏDƏBİYYAT

Лазарев А. И. Городской фольклор / Гл. ред. В. В. Алексеев. — Екатеринбург: Академкнига, 2000.

Насијева М., Риһтим М. Folklor və təsəffüf ədəbiyyatı sözlüyü. Bakı, Nurlan, 2009.

Aslanoğlu C. Qabrovo görüşləri – Qabrovo gülüşləri, Qabrovo lətifələri, Bakı: Yazıçı, 1987, s. 5-8.

Abbaslı S. Azərbaycan lətifələrinin regional xüsusiyyətləri, Bakı, “Nurlan”, 2011, 160 səh.

Çələbi F. Şəki folkloruna bir nəzər // AFA, VI kitab, Şəki folkloru, II cild. Bakı: Səda, 2002, s. 3-32.

Oğuz Y. Tuncay B, Türkün gizli tarixi. Bakı: Apostrof, 2009, 549 s.

СМОМПК, II выпуск, Тифлис, 1881.

Rəşidəddin F. Oğuznamə. Fars dilindən tərcümə, ön söz və şərhlər: R. M. Şükürova; Elmi redaktoru: K. Vəliyev. Bakı: Azərnəşr, 1992, 72 s.

Pirsultanlı S. P. Azərbaycan türklərinin xalq əfsanələri. Bakı, Azərnəşr, 2009. 486 səh.

Хакимов Р. Ф. Исторические песни в татарском фольклоре. Автореферфт дисс. на соискание уч. степени кан. фил. наук. Казань, 2012.

Халиков А. Х. Что, башня, в имени твоём? // Татарыстан. 1992. № 11-12, с. 60-65.

Седеков М. Р. Татарский фольклор периода Казанского ханства в русских исторических источниках. Автореферфт дисс. на соискание уч. степени кан. фил. наук. Казань, 2001.

Şah Abbasın arvadı. (Toplayanı F. Bayat). Bakı: Yazıçı, 1996, 244 s

Bu yurd bayquşa qalmaz / Toplayıb tərtib edənlər V.Nəbioğlu, M.Qaradaşlı, Ə.Əsgər. Bakı: Yazıçı, 1995, 240 s.

Əliyev O. S. Azərbaycan nağıllarının regional özəllikləri // Dədə Qorqud (Elmi-ədəbi toplu). Bakı: 2002, II (3), s.129-139.

Tuncay B. Etnoqonik miflər (ümumtürk materialları əsasında). Bakı, “Nurlan”, 2013, 308 səh.

Açar sözlər: folklor, şəhər folkloru, janr, əfsanə, rəvayət

Ключевые слова: фольклор, городской фольклор, жанр, легенда

Key words: folklore, city folklore, genre, legend

Городские легенды и предания как основной элемент городского фольклора

Резюме

В статье исследуются своеобразные особенности городского фольклора. Для изучения особенностей городского фольклора автор выбрал основной жанр этого направления в фольклоре – жанр легенды и предания. Автор в основном затрагивает легенды, посвященные городу Баку и его окрестностям. На основе обширного материала Бакинского фольклора автор раскрывает роль и место легенд в городском фольклоре. В статье также были использованы материалы Нахчыванского и Шекинского фольклора, а также фольклорные тексты из сборника СМОМПК.

City legends and legends as the main

element of city folklore

Summary

In article peculiar features of city folklore are investigated. For studying of features of city folklore the author chose as main genre of this direction in folklore – a genre of a legend. The author generally mentions the legends devoted to the city of Baku and its vicinities. On the basis of extensive material of the Baku folklore the author opens a role and the place of legends in city folklore. In article materials of Nakhchivan and Shaki folklore and also folklore texts from the collection of SMOMPK were used.

Rəyçi fil.ü.f.d., dos. Afaq Ramazanova